

SAAMELAISJÄLJET KUUSAMON JA POSION PAIKANNIMISTÖSSÄ

SUUR-KUUSAMON ASUTUSHISTORIAA

Kuusamo ja pääosin sen alueesta vuonna 1908 muodostettu Posio ovat saaneet kiinteän suomalaisen asutuksen vasta 1600-luvun lopulta alkaen. Kuningas Kaarle XI antoi vuonna 1673 asetuksen lapinmaan asuttamisesta, minkä jälkeen suomalaisia alkoi siirtyä alueelle Kainuusta, Pohjanmaalta ja jossain määrin etelämpäinkin (Ervasti 1978: 77–). Suur-Kuusamo oli siihen saakka ollut Kemin Lappia, ja alueella oli kaksi saamelaisten talvikylää: Kitkan kylä ja Maaselän kylä. Kitkan talvikylän muistoina ovat edelleen paikannimet *Talliskotakenttä*, *-lampi* ja *-harju* (< *talviskota*-) Yli-Kitkan Kivilahden luoteispuolella Kuusamon alueella lähellä Posion rajaa (ks. myös T. I. Itkonen 1948a: 200; Ervasti, mts. 17–18). Maaselän talvikylä on sijainnut Kuusamon keski-osassa Muojärven länsipuolella, jossa Pikku Muojärven länsisivulla on *Taliskotalampi* (*taliskota*- ~ *talliskota*-). Pikku Muojärven ja Taliskotalammin välissä on *Taliskotaniemi* ja Taliskotalammin ja Tervalammin välissä *Taliskotakangas*. Kolmas *Talviskota*-nimi on Savukosken Martilla: *Talviskotaselkä*, laaja selänne Kemijoen ja Värriöjoen välisessä niemessä, saamelaisten talvikylän paikka sek in (ks. myös T. I. Itkonen, mp.).

Maaselän ja Kitkan lapinkylät olivat jo ennen suomalaisasutuksen tuloa verraten köyhiä kyliä, jotka elivät pääasiassa metsästyksellä ja kalastuksella, sillä poroja oli vähän (Ervasti, mts. 23–26, 58). Sen vuoksi seudun saamelaisilla oli kahnavuksia Iistä tulleiden kalastajien kanssa jo ennen Kuusamon suomalaisasutuksen syntyä. Iiläisiä liikkui etenkin Iijoen latvalla Irnin, Keron ja Iijärven vesillä mutta myös Kitkalla (Ervasti, mts. 71–; Iin kalaverokortisto 1550- ja 1560-luvulta, NA). Suomalaisasutuksen tihentyessä saamelaisten asema kävi yhä ahtaammaksi. Vuodelta 1718 olevan tiedon mukaan Kuusamon 89 ruokakunnasta enää vain kymmenen oli saamelaisia (Ervasti, mts. 143). Osa saamelaisista lienee väistynyt Venäjän puolelle, koska heillä oli siellä nautinta-alueita Täyssinän

rauhan jälkeenkin (Ervasti, mts. 43). Jotkut avioituivat suomalaisten uudisasukkaiden kanssa tai asettuivat tilallisiksi Kuusamoon.

Vuosina 1757–1758 oli Maaselän kylässä vielä yhdeksän ja Kitkan kylässä kuusi lapinveron maksajaa. He kaikki eivät olleet saamelaisia, sillä monet suomalaiset uudisasukkaat olivat saamelaisten kanssa tekemillään sopimuksilla ottaneet näiden lapinveron maksettavakseen vastineena siitä, että olivat asettuneet asumaan saamelaisten nautinta-alueille. Saamelaissukuja olivat Kuusamossa 1750-luvulla ainakin Aikio, Patosalmi, Kieli ja Sarvi, ja lisäksi oli joitakin sukunimettömiä (Ervasti, mts. 144–151). Entisille asuinsijoilleen jääneet saamelaiset ovat tietenkin välittäneet vanhoja paikannimiään uudisasukkaille.

Kuusamo ja Posio saivat suomalaisen asutuksensa toista sataa vuotta myöhemmin kuin Oulujärven seutu ja lähes sata vuotta myöhemmin kuin Kainuun itälaita. Saamelaisperäisiä paikannimiä on Kuusamossa ja Posiolla moninkertainen määrä Kainuuseen verrattuna. Ero johtuu luonnollisesti pääosin siitä, että Suur-Kuusamon alueella on elänyt saamelaisia myöhemmin, mutta se tuskin on ainoa syy. Toinen syy voi olla se edellä todettu seikka, että Kuusamossa saamelaisia ja suomalaisia on elänyt rinnan 1600-luvun lopulta 1700-luvun puoliväliin saakka. Kainuun osalta emme tiedä, onko siellä varsinaisesti ollut saamelais-suomalaista seka-asutusta.

SAAMELAISPERÄISIÄ NIMIÄ

Olen käynyt Nimiarkistossa (NA) läpi Kuusamon ja Posion kokoelmat ja poiminut sieltä saamelaisperäisiksi tietämäni tai arveleman paikkannimet ja pyrkinyt selvittämään niiden taustan vertailunimien ja kirjallisuuden avulla. Joukossa on epävarmojakin tapauksia, ja saamelaisperäisiä nimiä on luultavasti jäänyt huomaamattakin. Kaikkia selittämättä jääneitä outoja nimiä en edes mainitse. Esitän seuraavassa nimet aakkosjärjestyksessä ja käsittelen artikkelini lopussa muuta saamelaisvaikutusta tutkimusalueen nimistössä.¹

1. *Aikia, Aikio*. Saamelainen miehennimi sisältyy seuraaviin paikkannimiin: *Aikioaho* ja *-suo* Posion Mourussa, *Aikionniemi* (*aikienniemi*), *-lahti* ja *-salmi* Ala-Kitkassa Kuusamossa ja *Aikiasaari* (*aekiesoari*), Tavajärven saari entisellä Kuusamon alueella Venäjän puolella. Vuonna 1671 oli Aikia Aikianpoika syytettynä noituudesta Kuolajärven käräjillä, ja Niila Antinpoika Aikasarra Maaselän kylästä toimi lautamiehenä ja nimismiehenä vuosina 1681–1688 (Ervasti 1978: 62–63, 66–70). — Vrt. saP *áigi* 'aika' (myös In Ko, ks. myös T. I. Itkonen 1948b: 492–493). Henkilönnimi on *áigi*-sanan johdos.

2. *Aikki*. Kuusamon Rukajärven kylässä on *Aikkiaho* (metsää), *Aikinlampi*, *-puro*, *-lahti* (Rukajärnessä), *-mäki* ja *-suo* sekä *Aikkila*-niminen tila. Posion Akanlahdessa on *Aikinlampi*, *-lahti* ja *-niemi*. Nimet ovat saamelaisperäisiä, vrt. peräpohjalaismurteiden *aihki* ~ *aikki* 'suuri puu, etenkin petäjä' (< sa, vrt. saP *áika* 'aihkimänty, vanha tuuhea ja oksava mänty', saIn *ajkka* 'paksu ohutkuorinen mänty, joka ei enää kasva' (myös Ko T). Saamen sana on skandinaavinen laina, vrt. ruots. *ek* 'tammi'.

¹ Kiitän Virittäjän nimettömiä arvioijia rakentavasta kritiikistä ja artikkelini hyödyksi koituneista tarkennuksista. Kiitän myös maisteri Ante Aikiota, joka jo ennakolta luki artikkelini ja oikaisi tulkintojani mm. *Irrin* ja *Piskamon* osalta. Saamen eri kielistä on käytetty samoja lyhenteitä kuin SSA:ssa seuraavien poikkeuksin: lp > sa, lpN > saP (= pohjoissaame).

3. *Aili* on talo Kuusamon Ala-Kitkalla, ja Taivalkosken Tyräjärvässä on samanniminen pieni saari. Kuusamon kirkonkylästä on vuodelta 1788 maininta nimestä *Ailakangas*: »Huskonpuro emellan Aila Kankahan lambi på norra sidan om Aila Kangas» (NA). Nykyisin nimeä ei tunneta. Samaa pesyettä on myös henkilönnimi *Aili*, saamen *Áila*, joka tunnetaan Kuusamostakin vuodelta 1730 (T. I. Itkonen 1942: 62–62; 1948b: 493, 522).

4. *Akso*. Kuusamon Saapunginjärvässä on *Aksolahti*, kaksi *Aksonientä* ja *Aksosalmi*. Toinen *Akso*-nimien ryväs on entisellä Kuusamon alueella valtakunnanrajan takana Tavajärven koillispuolella: *Aksojärvi*, *-joki* ja *-vaara* sekä *Pitkä Aksojärvi* ja *Pieni Aksojärvi*. Näihin Kuusamon nimiin rinnastuvat Inarin *Aksujärvi*, *-joki* ja *-vaara* sekä Ruotsin Jällivaaran Vettasjärven *Aksoniemi*. Kaikkiin mainittuihin nimiin sisältynee saamen ’kirstettä’ merkitsevä sana, vrt. saP *ákšu* (myös In Ko T), mihin viittaa se, että nimet ovat nominatiivialkuisia.

Suurin osa Suomen *Akso*-, *Aksu*-nimistä pohjautuu kuitenkin *Akseli*-nimen kansanomaisiin muotoihin, kuten esimerkiksi *Akso*, lohkotila Joroisissa; *Aksola*, talo Enontekiön Kyrössä (isäntä Akseli Autto); *Aksunhiekkahaudat* Riistavedellä (hiekanottoaikka, omistaja Akseli Laakkonen).

5. *Elijärviä* on Kuusamossa kolme: Heikkilänkylän *Elijärvi*, josta laskee *Elijärvenpuro* Kuusijärveen, kuuluu Kuusinkijoen vesistöön ja on reitin ylin varsinainen järvi, mutta siihen tulee puro Kiimalammista. Ala-Kitkan kylän *Elijärvestä* laskee *Elijoki* Yli-Kitkan Hikkeränperään. Tämä Elijärvi on melko lähellä Kitkan saamelaista talvikylää ja selvästi reitin ylin ja suurin järvi, mutta alapuolellakaan ei ole muita kuin pieniä lampia. Oivangin kylän *Elijärven* yläpuolella on vain pieni *Elilampi*. Elijärvestä laskee *Elipuro* eli Hyypiönpuro Isoon-Hyypiöön ja siitä edelleen Yli-Kitkaan. Nimiryväs on laaja, mikä viittaa nimen vanhuuteen: *Elisuo*, *-kangas*, *-vaara*, *-korpi*, *-lehto* ja *Pikku Elilampi* edellä mainittujen lisäksi. — Näiden nimien *Eli-* näyttää paikkojen asemasta päätellen pohjautuvan saamen sanavartaloon **elē-* ’ylä’ > saP *alla-*, saIn *ale-* (ajatuksen rinnastuksesta olen saanut suullisesti maist. Ante Aikiolta). Kuhmon *Elimysjärven* nimessä on saman vartalon superlatiivimuoto (saP *alimus*). Elimysjärvi on laajan *Elimyssuon* keskellä oleva reittinsä ylin järvi.

6. *Huopaja*, *Huopana* -nimistä ks. *Uopaja*.

7. *Irni*-nimiä on ainakin neljässä paikassa. Kuusamon ja Taivalkosken rajalla on suuri järvi *Irni* (myös kylä) ja sen alapuolella pienempi järvi *Ala-Irni*, laaja *Irnniemi* ja *Irnniniska*, josta Iijoki alkaa. Nimi on mainittu Iin erämaiden kalaveroluettelossa vuonna 1554 asussa *Irni ierui*. Suureen Irniin liittyvät tuonempana mainitut nimet *Sunnansalmi* ja *Vuonna*. Myös Posion Hämeenniemen kylässä on *Irnijärvi* ja kaukana tästä Posion ja Kemijärven rajalla edellistä suurempi *Irnijärvi*, josta laskee *Irni-joki* Jumiskojokeen. Niin ikään Posion ja Kemijärven rajalla on vielä *Irni-vaara*. Neljäs *Irni*, nimittäin *Irnilampi*, on Salan itälaidalla Aholanvaaran kylässä.

Irni-nimet ovat vesistönimiä, ja niiden levikki viittaa saameen. Nimiin sisältyy todennäköisesti kantasaamen *jerme ’vedenselkä’, josta inarinsaamen *jorņa* (sana on yleissaamelainen, ks. Lehtiranta 1989: 253). Saamen *ji-* on korvautunut suomessa *i:*llä fonotaktisista syistä: suomessa ei ole vanhastaan *ji*-alkuisia sanoja. Etelä-Kuusamon *Irni* on iso ja leveä, lähes saareton järvi. Posion molemmat *Irni*-järvet ovat pitkulaisia, avoimia järvenselkiä.

8. *Jauranen*, kolme kilometriä pitkä järvi Kuusamon Rukajärvellä Kuontijärven lounaispuolella; *Jauranlampi*, lampi Kuusamon Kuoliolla; *Jaurakainen*, järvi Tavajärvellä entisellä Kuusamon alueella nykyisen valtakunnanrajan itäpuolella. *Jaura*-nimet ovat saamesta, vrt. saP *jávri*, saIn *jávri* (vastine kaikissa saamen kielissä). *Jaurakainen* on edelleen johdos nimestä *Jaurakka*. *Jaurakkajärvi* on esimerkiksi Kuhmossa ja Pudasjärvellä. *-kka* ja *-kainen* ovat suomen kielen johtimia, tosin saameksikin on *-kka*:ta vastaava johdin (Korhonen 1981: 317).

9. *Jokos* 'porojen peräjälkeen kulkiessaan polkema tie' (< sa, vrt. saKo *čuâggas*, Kld *čuegas* 'talvitie'; vain koltassa ja kuolansaamessa, ks. SKES, SSA) tunnetaan Kuusamossa ja Posiolla appellatiivinakin, ja se esiintyy monissa paikannimissä, esimerkiksi Kuusamossa *Jokoslahti* Oivangissa (järvi) ja Ala-Kitkassa, *Jokoslampi* Kesäniemen kylässä ja Käylässä, *Jokospuro* Suiningilla. Posiolla Lehtiniemen kylässä on *Jokosniemi*, *-lahti* ja *-lampi* sekä Posion ja Ranuan rajalla *Jokosharju*. Kuusamossa Oulankajoen rannalla on *Jokoonsuu* (*jokkoonsuu*), paikka, johon tulee noroa myöten talvitie. *Jokos*-alkuisia nimiä ei näytä olevan Kuusamon ja Posion ulkopuolella muita kuin Sallan Saijan *Jokoshaaranvaara*, *-aapa* ja *-palo*.

10. *Jorva*. Kuusamon Heikkilässä on kapea ja pitkulainen järvi, *Jorvanjärvi*. Puolangan Auholla lähellä Utajärven rajaa on *Jorvasjärvi* ja sen pohjoispuolella *Jorvanperän-suo* sekä Puolangan ja Utajärven rajan kahta puolta kangasselänne, *Jorvanselkä*. Vaikka järven nimessä onkin *-s*, Puolangan nimet ovat selvästi samaa ryvästä. Rovaniemen keskustajaman pohjoispuolella on laaja *Jorva-aapa* ja sen kaakkoispuolella *Jorvavaara*. Kittilän Könkäällä on pieni järvi, *Jorvanperänjärvi*, ja sen lähellä metsämaa nimeltä *Jorvanperänpalo*. Kaikkiin mainittuihin nimiin sisältyy sana *jorva* 'reiden yläosa, lonkka, takamuksen puolikas, poron tms. paisti', joka on lainautunut saamesta peräpohjalaismurteisiin, vrt. saP, saIn *čoarvi* 'sarvi'; vrt. myös suomen *sarvena* 'lonkka, lonkkakyhmy'.

11. *Juomusniemiä* ja *-lahtia* on Kuusamossa muun muassa Poussun Suulammissa ja Iijärven pohjoisrannalla, Ala-Kitkassa Patoniemen pohjoisrannalla ja Kallioluomassa Hiltusen kylällä. Myös appellatiivi *juomus* 'jään alle pantu verkkojota' (< sa, vrt. saP-In *juoŋas* 'jääverkko') on seudulla tuttu. Posion Kynsiperällä on *Juomuslampi* ja *-vaara*, Ranuan Simojärvessä *Juomuskari*, Kittilän Kelontekemäjärvessä *Juomuskari* ja Inarissa *Juomusjärvi*.

12. *Kaava* on lahti Posiolla Posiojärven Juuansaaren etelärannalla. Toisaalla Posion Akanlahden kylässä Yli-Kitkan Kuorikkiselässä on lahti nimeltä *Kaavunmutka*. Nimet sisältävät saamesta peräpohjalaismurteisiin saadun sanan *kaava* (Inari), *kaavi* (Sodankylä) 'loivasti kaartuva lahti' (vrt. saP *gávva* 'taive; kaarre; poukama', saKo *kaavv* 'taive; mutka'). Edellisten yhteyteen kuuluvat todennäköisesti myös muun muassa seraavat paikannimet: *Kaavi* (pitäjä) ja *Kaavinjärvi* Pohjois-Savossa (nimi tarkoittanut nimestäjän mukaan alkuaan luultavasti järven pohjoispäätä); *Kaavi*, niitty Ounasjoen varressa Kittilän Kaukosessa; *Vihalaskaava*, lahti Inarissa, sekä Sodankylän lukuisat *kaavi*-nimet: *Leppäkaavi*, *Palkiskaavi*, *Tapaninkaavi* ja muut.

13. *Kiekerö*, *kiekerö* 'porojen vartioitu talvilaidun' tunnetaan Kuusamossa nykyisinkin appellatiivina (< sa, vrt. saP *čiegar* 'kiekerö, porojen talvikaivospaikka', saIn *čieubar* id.), ja sana esiintyy monissa paikannimissä, esimerkiksi *Kiekerolampi* Kuusamon Tamelan kylässä, *Kiekeröjoki* ja *-lammit* Vuotungissa, *Kiekeroniemi* Oulangan kansallispuistossa, *Kiekerökangas* Posion Pernussa.

▷

14. *Kiekki*-nimiä on runsaasti juuri Koillismaalla ja Itä-Kainuussa, esimerkiksi Kuusamossa *Kiekkiniemi* Poussussa, *Kiekkilammit* ja *-särkät* Tammelan kylässä, *Kiekkilahti*, *-lammit* ja *-vaara* Paanajärvellä, Posion Aittaniemen kylässä *Kiekkiselkä* (järvenselkä), *-lahti*, *-vaara* ja muut, Taivalkosken Kiviojärvessä *Kiekkiniemi* ja *-perä*, Pudasjärven Korpisella *Kiekinketo*, Suomussalmen Kiantajärvessä *Kiekkiselkä*, Kuhmossa *Kiekinkoski*. *Kiekki*-nimiä on jokunen myös Etelä-Savossa ja Keski-Pohjanmaalla: *Kiekinmäki* Hirvensalmella ja Mikkelin maalaiskunnassa, *Kiekinpohja* (ent. niitty) Haapavedellä ja *Kiekinmäki* Sievissä. Sallan Kuolajärvessä on *Kiekkimukka* ja *-uopaja*, mutta sitä pohjoisempaan *Kiekki*-nimiä ei näytä olevan.

Kiekki 'kalasääski' on tavattu appellatiivina Vienan karjalaismurteesta juuri Kainuun ja Koillismaan rajalta (Genetz 1880: 93; KKS). Suomesta tietoja on Pohjois-Pohjanmaalta ja Peräpohjolasta merkityksessä 'jokin lintu, et. lokki t. tiira' (SSA). Sana on laina saamesta, vrt. saP *čiekčá* 'kalasääski', vastine lähes kaikissa saamen kielissä (suomen *sääksi*-sanan etymol. vastine).

15. *Kojamajärvi*, järvi Tavajärvellä entisellä Kuusamon alueella valtakunnanrajan takana. Utajärvellä Oulujoessa on *Kojamankarit*, Kuivaniemellä Oijärvessä *Kojamoperä* ja Kittilän Kaukosessa *Kojamakivi*, iso kivi Ounasjoessa. Vrt. *kojama*, *-o* 'iso uroslohi; iso kala yleensä' (Peräpohjola, Länsipohja) = saP *goadjin:m* 'uroslohi; koiraskala yleensä', saIn *koajjim* (Lu Ko) 'iso uroslohi'. Levikistä päätellen *kojama* on suomessa saamelainen laina (vrt. SSA).

16. *Konttainen* (*konttaenen*) on vaara Kuusamon Rukajärvellä, ja sen länsipuolella on *Konttaisjärvi*. T. I. Itkonen (1920: 6) on liittänyt Kuusamon Konttaisen ja joukon *Kontta*-nimiä saamen sanaan *goddi*, *kode* 'peura'. Suomussalmella on järvi nimeltään *Kontainen*, Ylivieskassa *Konttaneva*, Ylitorniolla *Konttaniemi* ja *-lahti*, Pellossa *Konttajärvi* ja niin edelleen.

17. *Koramoniemi* on niemi ja taloryhmä Ala-Kitkan rannalla Kuusamossa; nimirypäeseen kuuluvat lisäksi *Koramosaari* (suurehko saari Ala-Kitkassa), *-salmi*, *-selkä* (järvenselkä Koramoniemen ja Vallioniemen välissä), *-vuoma* sekä *Koramonkangas* ja *-lampi*. Vertailunimiä on yhtäältä Kainuun ja Pohjois-Karjalan rajaseudulla ja toisaalta Sallassa ja Sodankylässä. Sotkamon Tipasojalla on *Koramivaara* ja Saukon kylässä *Koramivaara* sekä Valtimon Sivakassa *Koramivaara*. Nämä eivät ole kovin kaukana toisistaan. Sallan Märkäjärvellä on *Koramusrämeä* (räme) ja Kelloselässä *Koranushauta*, Aatsinginjokeen laskeva rotko. Sodankylän Kelujärvellä on jänkäsareke *Koramuskaarko* (*kaarko* < sa *gárggu* ~ *gárgu* 'särkkä, somerikko') ja Sodankylän Unarissa niitty *Koranusjätkä*. Näitä paikkoja on luonnehdittu yleensä karuiksi.

Peräpohjolan murteissa tavataan lievä haukkuma- ja kirosana *kora(n)nus* 'piru, pahus'. Nimestäjät ovat merkinneet sen Sallasta ja Sodankylästä myös *m*:llisenä: *koramus*. Kärämäen murteesta on ilmoitettu vuonna 1933 herjaus *vietävän koramo*. Pohjimmiltaan nämä voimasanat ja edellä mainitut paikannimet palautuvat saamen kieleen, vrt. saP *goarránit* 'rainnastua, riutua, kärsiä', *goarrámaš* 'kovan onnen lapsi' *gorremaš* 'surkea otus', saIn *koarániđ* 'heiketä, laihtua', *koaránam* (part. perf.) *olmoož* 'heittiö; nälkiintynyt ihminen'.

18. *Kulasranta* on Kuusamojärven pohjoisrantaa, jossa ovat myös *Kulasniemi* ja *-lahti*; rannan edustalla *Kulasselkä* ja rannan pohjoispuolella pienehkö maankohouma *Kulasvaara*. Inarin ja Sodankylän rajamailla virtaa *Kulasjoki*, joka yhtyy Luttoon. Ruotsin

puolella Kaaresuvannossa on *Kulasjärvi*. Länsipohjan pohjoisosan suomalaismurteissa (Parakka, Vittanki, Jukkasjärvi, Kaaresuvanto) on sana *kulas* 'suuri hauki'. Tämä on laina saamesta ja sisältyy todennäköisesti mainittuihin *Kulas*-nimiin. Inarijärven itärannalla on lahti, saameksi *Kolesluohta*. Terho Itkosen mukaan (1972: 303–304) nimeen sisältyy sana *koles*, joka on nykyisessä inarinsaamessa tuntematon mutta tuttu Ruotsin saamelaismurteissa merkityksessä '(vanha) iso hauki; merihauki'.

19. *Kulmakkajärvi* (*kulmakkaj.* ~ *kulmakkoj.*; 1738 *Kullmakajerf*, Fellman I: 148) Kitkanniemellä Kuusamon itäosassa; *Kulmakkaniemi*, *-lahti* ja *-saari* Ala-Kitkassa ja edelleen *Kulmakkaniemi* Korvasjoessa Kuusamon Liikasessa. Sodankylän Muteniassa on *Kulmakko-oja* ja Jeesiössä *Kulmakkokenttä*. *Kulmakka*, *-o* tunnetaan yhä appellatiivinaikin, Kuusamossa merkityksessä 'purolohi' (Kortesalmi 1975: 502, 519), Peräpohjolassa 'mutu t. muu pieni kala' (SSA). Sana on saamelainen laina, vrt. saP *gulmek* (= *gulmmit* ~ *gulmmet* Sammallahdella (1989)) 'kolmipiikki; kalanpoikanen'. Saman sanan yhteyteen kuuluvat Peräpohjolan ja Länsipohjan *Kulmunki*-nimet (näistä ks. Räisänen 2003: 58–59).

20. *Kuntijärvi* on seitsemän kilometriä pitkä järvi Kuusamon itälaidalla; järvestä laskee *Kuntijoki* Vuotungin *Kuntilahteen*. Kuntijärven koillispuolella on korkea *Kuntivaara*. Myös Vienan puolella Oulangan pitäjässä on *Kuntijärvi* (ven. *Kundozero*), järvi Pääjärven koillispuolella. Nimiin sisältyy sama 'peuraa' merkitsevä saamen sana *goddi*, *kodde* (< ksa *kontē) kuin *Konta*-nimiinkin. Ensi tavun vokaalin kahtalaisuus näkyy myös nimissä *Kontokki* (Vienassa) ja toisaalta *Kuntakkivaara*, *-suo*, *-lammit* ja *-aho* Kuusamon Kallungissa Maaninkajoen varressa sekä *Kuntakkijärvi*, *-oja*, *-(v)uoma* ja *-männikkö* Sodankylän Kieringissä. Nämä palautuvat kantasaamen muotoon *kontē-kkē 'peuramaa' (T. I. Itkonen 1920: 6).

21. *Kuotkunsaaari* (*kuotkunsoari*) on saari Kuusamon Joukamojärvässä. Nimeen sisältyvä saamelainen lainasana on merkitty Kuusamosta appellatiivinaikin vielä 1958: *kuotku* 'kannas joka jää tulvan aikana veden alle mutta kuivuu kesällä' (vrt. saP *guotku*, saIn *kuátku* 'kannas'). Tähän liittyviä hämärtyviä paikannimiä on Kuusamossa lisäksi ainakin kolme. Tavajärvässä nykyisen valtakunnanrajan takana on aivan Lauttasaaren kupeessa *kuottuonsoari* ~ *kutkusoari*, Kallungin kylässä Ollilanjärvässä *kutkunniemi* ja Yli-Kitkassa Kesäniemen kylän alueella *kutkunsoari* ja *-lampi* (lampi on saaressa ja sen erottaa vain kapea kannas Yli-Kitkasta). Tavajärven *kuottuonsoari*-muotoa vastaavia paikannimiä on Kainuun itäosassa (Räisänen 2003: 185).

22. *Kurtsa*, *Kurtsi*, *Kurtsu*. Laatokasta lähtien Pohjois-Karjalan ja Kainuun kautta Peräpohjolaan on *Kurtsa*-, *Kurtsi*-, *Kurtsu*-nimiä, jotka tarkoittavat tavallisesti järvenlahtia, uomia, soita tai muita märkiä paikkoja. Nimissä on *ts* sekä savolais- että peräpohjalaismurteiden alueella, siis murteissa, joissa *ts*:ää edustaa normaalisti *ht* tai *tt*. Nimiä ovat etelästä alkaen esimerkiksi *kurtsulanniemi* Suistamolla, *kurtsunlammit* Salmisssa, *kurtsullampi* Kesälahdella, *kurtsillahti* Säämingissä ja samoin Savonrannalla, *kurtsunkuoppa* Kiteellä, *kurtsunniemi* ja *-lahti* Nurmeksessa, *kurtsarrämmeät* Suomussalmen Ala-Vuokissa, *kurtsamperä* (lahti) ja *-niemi* Kuusamon Verkasjärvässä, *kurtsakamperä* (lahti Sovasjärvässä) Sodankylän Kieringissä, *kurtsakanniemi* Sodankylän Kelujärvässä, *kurtsijoki* Sodankylän Torvisessa, *kurtsakhaiset* (pieniä lahtia), *kurtsikuusikko* ja *kurtsiköngäs* eri paikoissa Savukoskella ja *kurtsavaara* Sallassa.

Kyseessä olevien paikannimien määreosa on peräisin saamesta, kuten jo T. I. Itkonen (1920: 8) on esittänyt, vrt. saP *skurču* '(pieni) rotko, kuilu; jyrkkäreunainen kapeikko

▷

(joessa)’, *skurči* ’jyrkkäreunainen kapeikko (joessa)’, saIn *skurčču* ~ *skurččo* ’pitkä, kapea ja korkeareunainen (esim. vene, ahkio, lahti yms.)’. Peräpohjolan suomessa sana tavataan appellatiivinakin, esimerkiksi Savukoskella »vaivasennäköstä purova sanothin ennen että semmonen kurtsi» (NA).

23. Kurtanjoki Posiolla laskee Timisjärvestä Seitijärveen. *Kurtt*-nimiä on Posiolta alkaen Pohjois-Suomessa useita, esimerkiksi *Kurttavaara*, *-järvi*, *-hierikko* (kangas) ja *-lampi* Kemijärvellä; *Kurttareikä*, parin kilometrin pituinen kapea jänkä kuivien maiden välissä Sodankylän Korvasessa; *Kurtankoski* ja *-kumpu* Kittilän Kuivasalmen kylässä; *Kurttalehto* ja *-vuoma* Kittilän Alakylässä; *Kurtakkoselkä* (vaara), *-järvi* ja järven rannalla *Kurtakko*-niminen kylä Kolarissa. Peräpohjolan suomeen on lainautunut saamesta *kurtt* ’poron kaulaliha’ (vrt. saP *gurti*, saIn *kurtte* ’teurastetun eläimen kaulaliha ynnä kaksi ensimmäistä selkänikamaa ja kaksi kylkiluuparia’). Jo T. I. Itkonen (1920: 8) on liittänyt *Kurtt*-nimet — ja virheellisesti myös *Kurtti*-, *Kurtto*-nimet — tähän sanaan. Nimeämismotiivina lienee kurtaan liittyvä muotoassosiaatio, mihin erityisesti Sodankylän *Kurttareikä* viittaa. Saamessa *gurti* (edellä mainitun homonymiko?) merkitsee laajalti myös ’kaakkuria’, joten tämäkin voisi sisältyä erityisesti vesistönimien (A. Aikion huomautus).

24. Kälkäjänniemi ja *-lahti* Kostonjärvestä Posiolla, samoin kuin Taivalkosken Metsäkylän *Kälkäjänlampi* ja *-kangas* sekä lähipitäjien *Kälkäjä*-nimiset talot ovat jälkiä Yli-Iissä jo 1500-luvulla eläneestä *Kälkäjän* suvusta. Yli-Iin *Kälkäjän* kylässä isännöivät vuonna 1547 Paavo Ollinpoika *Kälkäjä* ja Heikki Aarnikka eli *Kälkäinen* (Luukko 1954: 352). Sekä *Kälkäjä* että *Kälkäinen* johtuvat ilmeisesti talojen seutua tarkoittavasta paikannimestä *kälkäjärvi* ~ *kälkäjäjäjärvi*. *Kälkä*-nimiä on muuallakin: *Kälkäjärvi* Joutsassa, *Kälkänen* (järvi) Kuhmossa ja *Kälkäjoki* Suojärvellä.

Kälkäjä-nimen *-jä* on todennäköisesti suomesta peräisin oleva johdin. Suhde *Kälkäjä* : *Kälkäinen* rinnastuu tapauksiin *Kuvaja* : *Kuvainen*, *Tiikkaja* : *Tiikkainen*, *Väätäjä* : *Väätäinen* (Vaalan Jaalangan Väätäjän talon on perustanut ilmeisesti Mikko Väätäinen 1560-luvulla; Luukko, mts. 372).

Kälkä-nimet on T. I. Itkonen yhdistänyt kuolansaamen sanaan *keälkan* ’tasainen jäkäläkangas’ (1926: 34; ks. myös 1958: 117a). Huomio kiintyy kuitenkin siihen, että useimmat *Kälkä*-nimet ovat vesistönimiä. Terho Itkonen onkin (1957: 58, alav.) viittänyt mahdollisuuteen, että *Kälkä*-nimiin sisältyisi saamen *geađgi* ’kivi’, jolloin saamen *đ* olisi korvattu suomessa *l*:nä. Muita hänen esittämiään tapauksia tällaisesta substituutiosta ovat peräpohjalaismurteiden *saaloa* ’läähättää’ (< sa, vrt. saP *sáđđat* ’läähättää, huohottaa’) ja *päläs*, jonka saamelaisessa originaalissa on *-đη*-. Kivet ja kivisyys ovat varsinkin vesistönimissä tavallisia nimeämismotiiveja. Vrt. *Kätkä*-nimet (< sa, vrt. saP *geađgi* t. *geatki* ’ahma’).

25. Käylänkoski Kuusamossa on Kitkanjoen koski, jonka ympäristössä on kyläkunta *Käylä*. T. I. Itkonen on rinnastanut (1920: 8) nimen määreosan saamen ’kaarta, sankaa, mutkaa’ merkitsevään sanaan, vrt. saP *geavli*, saIn *keyli*. Alkuaan kosken nimi on luultavasti ollut nominatiivialkuinen, mutta muuttunut genetiivialkuiseksi, kun *Käylä* on vaikiintunut asutusnimeksi. Tällainen takaperoismorfologia on nimistöissä tavallista.

Peräpohjolan suomeen on lainautunut saamesta *käyläkkä* ’tuohikoppa’, vrt. saP *geavllet* ’sangallinen rove’, saIn *keyleh* ’tuohesta tehty villakori’. Tämä on johdos sanasta *geavli*, *keyli*. Myös *käyläkkä*-nimiä on olemassa: *Käyläkkä* (iso vaara), *Käyläkkälampi*, *-oja* ja

-*vuoma* Rovaniemen maalaiskunnassa, *Käyläkkä* (koski Vuotosjoessa) Pelkosenniemiellä sekä *Käyläkkäjärvet* ja *-joki* Ruotsin puolella Kaaresuvannossa.

26. *Livojärvi* on Posiolla suuri järvi, josta laskee *Livojoki* Iijokeen. Nimen alkuosa on todennäköisesti saamea, vrt. saP ja saIn *livva-* '(erit. poron) makuupaikka, -aika tms.', saP *livvot* 'uupua (ja laskeutua makuulle)'. Livojärven laajat rantahietikat ovat mieluisia porojen makuupaikkoja varsinkin paarmojen aikaan. Myös muun Suomen *Liva-*, *Livo-* nimistä ainakin osa selittyy Posion nimen tavoin, näin esim. Korpilahden *Livanniemi*, *-lahti* ja *-saaret* (Päijänteessä), Hartolan *Livonniemi* (*livonniem*) ja Pielaveden *Livonlahti* (*livollahti*). Mikäli nämä kuuluisivat *lika*, *liko* -sanojen yhteyteen, niiden heikkoasteisissa muodoissa olisi savolaismurteiden tapaan siirtymä-äänteenä *j*: *lijan*, *lijossa*, *lijottaa*.

Saamen *livva*-vartalon johdos on saP *livat*, saIn *liivah* (< *-k), joka on lainautunut Peräpohjolan ja Länsipohjan suomalaismurteisiin asussa *livikko*, *-ö*, *-a*, *-ä* 'laiha, voimaton, ajosta väsynyt poro'. Sana on muun muassa paikannimissä *Livikkotieva* (Sodankylä) ja *Livikköjärvi* (Inari).

27. *Molkkaniemi* ja *-lahti* ovat luonnonpaikkoja Kuusamon Kuontijärven pohjoisrannalla. Nimeen vertautuvat Kemijärven Pyhäjoen *Molkankosket* ja *-kummut*, Sodankylän Madetkosken *Molkkaniemi* sekä Savukosken Seitajärven ja Värriön *Molkkakoivut*. Savukosken molemmat *Molkkakoivut* ovat apajien nimiä, ja Värriön nimeä on selitetty nimestäjälle: »Se mol^okka on semmonen ku koivhun tullus semmonev vika että tullut tuommonen kyynärämmukka.» Nimiin sisältyy selvästi yleissaamelainen 'mutkaa' merkitsevä sana, vrt. saP *moalki* 'polveke, kähkö, käyrä', saIn *moalkki* 'mutka (tiessä, polussa, puussa)'.

28. *Nirkamo*. Kuusamon Joukojärven pohjoisrannalla on *Nirkamokangas*, *-lahti*, *-kari*, kaksi *Nirkamosaarta* sekä *Nirkamonpalo*. Muita *Nirkamo*-nimiä ei ole NA:n yleiskokoelmassa, ja sopivia vertailunimiäkin näyttää olevan vain yksi: *nirkaa*, suoalue Rantasalmen Hiltulan ja Savonlinnan Pölläskylän rajalla. *Nirka*-nimet lienevät saamelaisperäisiä, sillä *Nirkamo* pohjautuu mahdollisesti verbiin *nargit* 'harjoittaa sukupuoliyhteyttä, nussia' (< *nērkē; vastine kaikissa saamen kielissä).

29. *Nulppi* on Hävityksenvaaran korkein kohta Kuusamon Kesäniemenkylässä, vrt. saR *nulhpe* 'metsätön vuoren huippu' (Collinder 1964: 143); samaa sanuetta on peräpohjalaismurteiden *nulppo* '(tilapäisesti) sarveton poro' < sa *nulpo* id. (SSA).

30. *Nuora*(*nahti*) on kapeasuinen lahti Posiolla Ala-Suolijärven pohjoisrannalla. Nimeen sisältyy Peräpohjolan murteiden *nuora* 'pitkä, kapea salmi' (< sa, vrt. saP *nuorri* 'salmi; pudas'. Kuusamossa Oulankajoen varressa on niitty nimeltä *Nuoru*, jonka taustalla on luultavasti karjalan kielen *nuoru* 'särkkä, pitkä ja kapea maakaistale' (< sa, vrt. saP *njuorra* 'matalikko, kari'. Vrt. Räisänen 2003: 85–57).

31. *Nuunavaara* on kapea selänne *Nuunajärven* ja *Nuunavaaranlammin* välissä Kuusamon Ala-Kitkalla. Enontekiön ja Kittilän rajalla on *Nuunisvaara* ~ *Numisvaara*. Lähellä on Enontekiön kylä *Nunnanen*, saameksi *Njunnás*. Toisaalla Enontekiön länsirajalla on iso *Nunas*-nimien ryvä: *nunasvaara*, *-rova*, *-vuoma*, *-järvi* ja *-joki*, joka virtaa Muonionjokeen. Kaikki mainitut nimet ovat saamelaisperäisiä, vrt. saP *njunni* 'nenä, huippu, kärki, etuosa' ja tämän johdos saP *njunis* -*nná*- 'nokka, (vaaran) nenäke'.

32. *Näskämö* on järvi Posion Jumiskossa; järven pohjoispuolella on *Näskämövaara*. Posion Kynsiperällä on *Näskämpuro*, Ranuan Kemihaaran kylässä *Näskäjärvi*, *-joki*, *Näskänkangas*, *-lahti* ja *-selkä* (kaksi viimeksi mainittua Simojärvessä), Taivalkosken Loukusan kylässä *Näskönpuro* ja Sodankylässä *Näskämöpuljut*. Saamesta on lainautunut

Peräpohjolan ja Länsipohjan murteisiin verbi *näskätä* 'muokata, kaapia nahkaa', vrt. saP *neaskit* 'kaapia kesi (nahasta), lihata (nahkaa); hinkata', saIn *neskiä* 'kaapia nahkaa sisäpuolelta' (T. I. Itkonen 1920: 49). On tietenkin mahdotonta sanoa, mitkä esimerkiksi tässä mainituista paikannimistä ovat alkuaan saamelaisten antamia nimiä, mitkä suomalaisten saamesta saamastaan lainasanasta muodostamia. Erityisesti *Näskämä*, *Näskämö* -nimiin voisi sisältyä suoraan saamen deverbaalinen *-*mē*-johdos, sellainen kuin inarinsaamen yhdyssanassa *neskimlyevdi* 'lauta jonka päällä nahkaa näskätään' (ILWb: 2634). Suomussalmella olen kuullut sanan *näskä* 'syylämäinen kohouma tuohen sisäpinnalla' (pitää vuolla pois konttituohesta).

33. *Paanajärvi* (*poanajärvi*, 1738 *Panajerfwi*, Fellman I: 143) on 24 kilometriä pitkä, kapea järvi entisellä Kuusamon alueella nykyisen valtakunnanrajan itäpuolella. Kolarin Kurtakossa on vetinen suo *Paanajänkkä* (»se joka talvi prukkaa paantaa», kasvattaa kerroksittaista paannejäätä). Myös Vienassa Kemijoen varrella on *Paanajärvi* (*Poanarvi*). Kuusamossa tunnetaan appellatiivi *paana* ~ *poana* 'kovapintainen lumi (myös tuiskun tiukaksi pieksämä hanki)', esimerkiksi *kevappaana* 'kantava keväthanki'. Sana on Kuusamosta alkaen tavallinen Peräpohjolan murteissa. SKES ja SSA pitävät tätäkin *paanaa* lainana ruotsin *bana* 'rata' -sanasta. Jos näin olisi, Kuusamon murteessa ei voisi olla muotoa *poana*, koska nuorehkojen ruotsalaisten lainasanojen *aa* ei seudun murteessa diftongiudu (Räisänen 1972: 33–35). Ei tunnu myöskään uskottavalta, että suurten Venäjän puolella olevien *Paanajärvien* nimi pohjautuisi nuorehkoon ruotsalaiseen lainasanaan. Nimiin sisältyy yleissaamelainen sana **pēnē* 'hammas' (saP *bátni*). Inarissa on *Bátnejávri*, vrt. saP *bátnecuoŋu* 'rosoinen hanki'. Nimien asiallisena motiivina on ilmeisesti ollut tuulen aallokkoiseksi pieksämä kova hanki, jota muodostuu usein järven jäälle.

34. *Parakkasaari* on suuri kaksiosainen Yli-Kitkan saari Posion Hyväniemen kylässä. Sodankylässä on laaja, matalahko metsämaa *Parakkakotsamo* (*kotsamo* < sa, vrt. saIn *koaccám* 'leveä, matalahko kohouma t. korkealla sijaitseva kuiva metsämaa', ILWb: 1538). Ruotsin Kiirunassa on kylä nimeltä *Parakka*. Luulajansaamessa on sana *pará*, yks. gen. *parraka* 'oravanpesä' (Grundström 1949), vrt. saIn *oarreepoora* 'oravanpesä' (ILWb: 3420), mutta tämä ei sovi hyvin *Parakka*-nimien elementiksi, koska saamen sanassa on tumma *a* (ksa **pērek*): odottaisi *Pir-* tai *Per-*alkuista muotoa. *Parakkaa* voi verrata Utsjoella olevan tunturin nimeen *Bárit* (< **pārēkkē*), mutta vastaava appellatiivi on tuntematon (tieto A. Aikiolta).

35. *Parsavaara* Kuusamon Virrankylässä on korkea vaara Lukkolaisen (järvi) länsisivulla; vaaran kaakkoispuolella ovat *Parsalampi* ja *-korvet*. Nimen määreosa on saamea, vrt. saP *bárši* 'vaara (muista erottuva)', saIn *pāršši* 'korkea jyrkkä rinne (usein kapealla niemellä)'. Toinen tähän yhteyteen kuuluva nimi on entisellä Sallan alueella: *Parsaniemi*, pitkä kapea niemi Kuolajärvessä.

36. *Piiksiselkä* on Kuusamon Muojärven itäpää Penikkasalmesta alkaen, ja sen kaakkoispuolella on *Piiksilampi*. Entisellä Kuusamon alueella Venäjän puolella on *Piiksjärvi*. Suomussalmen Perangan vesistöissä Ison-Kukkurin länsirannalla on pitkä, kapea ja korkea *Piiksinieni* ja Rovaniemen maalaiskunnan Autissa pieni *Piiksinniemi*. *Piiksinimiin* sisältyy 'linnun rintalastaa, täkkäluuta' merkitsevä yleissaamelainen sana, saP *biksa*, saIn *piksa*, joka on lainautunut Vienan, Peräpohjolan ja Länsipohjan suomalaismurteisiin asussa *piiksi* (SKES, KKS). Paikannimissä sana on kuvaannollisessa käytössä. Suomussalmen Piiksinieni on kapea ja korkea särkän pää. Kuusamon Piiksiselän eteläpuolella

on pitkä kapea harju, jonka osilla on nykyisin niminä Kopatinkangas, Leveäkangas ja Piiksilamminkangas. *Piiksi*-nimen syntymotiivina on kuitenkin ilmeisesti ollut tuo Piikselän ja Kopattijärven välissä oleva harju.

37. *Piskamojärvi* on kolmisen kilometriä pitkä, kapea järvi Kuusamon Suiningissa; samaan nimiryppäeseen kuuluvat lisäksi *Kivi-Piskamo* (järvi), *Piskamonsuo* ja *-rinne*. Muita *Piskamo*-nimiä ei ole NA:n yleiskokoelmassa. Kuusamon Kiitämäjärven kylässä on *Piskalampi*, josta laskee *Piskapuro* Kiitämän *Piskalahteen*. Nimiin sisältyy todennäköisesti kantasaamen *pęskē, josta saP *baski* 'ahdas, pieni, kapea; pienisilmäinen (verkosta)' ja saIn *poskad* 'ahdas, tiheä (verkko)'. *Piskamojärvi* on pitkä ja kapea. *Piskalampikin* on kapeahko, mutta nimeäminen voi perustua muuhun kuin lammen muotoon.

Piska-nimistä ainakin osa on henkilönnimipohjaisia. Vaalan Jaalangassa on *Piskansaaret* (Oulujärvessä), *-kangas* ja *-suo*. Jaalangan uudisasukkaiden joukossa on 1560-luvulla Olli Piskuinen (Luukko 1954: 372), ja vuoden 1650 manttaalikirjassa on Jaalangan Kekkosenniemen nimenä *Piskusen Niemj*, jonka lähellä Piskansaaret ovat.

38. *Poksamo*-nimiä on neljän toisiinsa rajoittuvan kunnan alueella: *Poksamo* Kuusamon Kerolla on Kurenjoen syvä leventymä, lahden poukama. Hyvin samanlainen on Taivalkosken Kynsiperän *Poksamo*, joka on 150 metriä pitkä lahti Kuoliujoen kupeessa. Posion Pernun *Poksamojärvi* on suurehko järvi. Rovaniemen Meltauksessa on *Poksamojärvi*, *-oja*, *-saaret* ja *Poksamonkangas*. Etelämpänä Rovaniemellä Sinettäjoen mutkassa on pieni saari nimeltä *Poksamo*.

T. I. Itkonen on liittänyt (1920: 51) *Poksamon* inarinsaamen verbiin *poaksuđ* 'voidella (kenkiä, nahkaa ym.)'. Rinnastus on äänteellisesti luonteva, mutta nimeämisen kannalta arveluttava, koska kaikki Poksamot ovat vesistönimiä. Nimeäminen näyttää liittyvän nimenomaan joen leventymään, sillä Rovaniemen Sinetän Poksamokin on joen leventymässä oleva saari. Nimien levikki viittaa saamelaislähtöisyyteen. Kannattaa lisäksi mainita, että Kuusamon Rukajärvessä on *Voitamansaari* ~ *Voitamonsaari*, joka voisi pohjautua joko suomen *voittaa*-verbiin tai saamen *vuoidat* 'voidella' -verbiin.

39. *Posio* on kunta, jonka keskus on *Posiojärven* rannalla, mainittu kylänä vuonna 1787 (Fellman III: 153). Nimestä on Peräpohjolan suomeen saamesta lainautunut sana *posio*, vrt. saP *boaššŭ*, saIn *poaššu* 'kodan peräosa' (vastine kaikissa saamen kielissä), kuten jo useasti on esitetty. Nimi on alkuaan tarkoittanut Posiojärveä, joka on Yli-Kitkalta nähtynä vesistön perällä.

Vanhoja *Posio*-nimiä on Lounais-Suomessa, esimerkiksi *Posionalho* (tiluskartassa 1787 *Possionketo*) Piikkiössä, *Posio* (kartassa 1765 *Posion niittu*) Nousiaisissa ja *Posionlahti* Rautavedessä Tyrväässä. Näiden suhde Koillismaan *Posioon* on jätettävä avoimeksi.

40. *Posso*-nimiä on Kuusamossa kahdessa eri paikassa: *Possoroni* (*roni* 'karu maa') Kuoliolla sekä *Possoniemä*, *-lahti*, *-salmi*, *-suo* ja *-aho* Ala-Kitkalla Vallioniemen pohjoispuolella.

Näille Kuusamon ja muunkin Pohjois-Suomen nimille sopii elementiksi sama saamen sana kuin *Posiolle* (ks. edeltä). Siitä on saatu Peräpohjolan ja Länsipohjan suomalaismurteisiin paitsi *posio* myös harvinaisempi *possu* (ks. SKES). Ainakin osa paikannimistä lienee kuitenkin siirtynyt valmiina niminä saamelaisilta suomalaisille. Sallassa on nimiryvä *Possolijärvi*, *-oja*, *-aapa*, *-selkä* ja *-tunturi* (vm. nykyisin Venäjän puolella). *Possolijärvi* on oman vesireittinsä latvalla, »perällä». *Possoli*-muodon lopussa oleva *-li* on suomen kielen johdin, mutta sen taustalla ovat ehkä saamen *boaššŭ*-sanan komparatiivi-

set adverbit *boas'šolis* 'perempänä', *boas'šolii* 'peremmäs'. Myös Sallan Tenniöjärven *Possolahti*, *-niemi* ja *-kangas* ovat pitkänomaisen järven pohjoisperukassa. Sallan Aat-singissa on *Possojänkä*.

Kuusamossa ja lähitienoilla on myös *Poso*-nimiä, esimerkiksi *Posonvaara* ja *-lammit* Kuusamon Saapungissa, *Posonkoski* ja *-oja* Pudasjärvellä ja *Posoaapa* Sodankylässä. Näihin nimiin sisältyy todennäköisesti saamen *boazu* 'poro'.

Posa-, *Poso-*, *Posso-* nimiä on verraten paljon ja laajalla alueella, eivätkä ne kaikki ole samaa alkuperää. Etelä-Suomen monet nimet lienevät ainakin useimmiten henkilön-nimi-pohjaisia, koska joukossa on paljon talojen ja peltojen nimiä (vrt. Mikkonen ja Paikkala 1984 s.v. *Pousi*).

41. *Raasanlampi*, *-niemi*, *-lahti* ja *-suo* (*roasansuo*) Kuusamon Oivangissa voivat sisältää saamen 'kukkaa, ruohoa' merkitsevän sanan, vrt. saP *rássi* (< skand., vastine kaikissa saamen kielissä; Lehtiranta 1989: 1025). Muualla on esimerkiksi *Raasaojanniitty* Jääskessä, laaja peltoalue *Raasa* Harjavallassa, *Raasasenranta* Sodankylän Kelujärvessä ja laaja suo *Raasenaapa* Sallassa. Näistä tuskin ainakaan kaikki ovat saamelaisperäisiä, vrt. suomen (itä)murteiden *raasa*, *raasakka* 'ruoska, vitsa; risu' (SKES).

42. *Riekamovaara* ja *-järvi* ovat huomattava vaara ja pieni järvi Kuusamon Juumassa. Muita *Riekamo*-nimiä ei ole NA:n yleiskokoelmassa. Nimeen voi sisältyä onomatopoeittinen saamen kielen verbi tai pikemminkin siitä **mē*-johtimella muodostettu teon-nimi, vrt. saP *reahkut*, saKo *reäkkad* 'itkeä, rääkyä, parkua' (< suom. *rääkyä*; SKES, ks. myös T. I. Itkonen 1958: 428a; Lehtiranta 1989: 1035).

43. *Seitijärvi* on järvi Posiolla Timisjärven pohjoispuolella. Kuusamon Rukajärvessä on *Seitinginniemi* ja siinä vettä valuva silmäke *Seitinginvalo*. Tornionjokilaaksossa Ruotsin Kaaresuvannossa on *Seitikivi*, suuri kivi. Vrt. peräpohjalaismurteiden *seita* 'poikkeuksellisen muotoinen kivi t. kallio, jota saamelaiset ovat palvoneet' (< sa *seidi*).

44. *Sorva*. Etelästä suunnilleen Kuopion korkeudelle saakka on Suomessa kymmenit-täin *Sorvajärviä* ja *-lampia*. Näihin nimiin sisältyy todennäköisesti erästä särkikalaa tarkoittava *sorva* (< skand., vrt. ruotsin murt. *sårv*; SKES; Hopsu-Lamminmäki 1984: 158). Nimiä ei kuitenkaan ole Etelä-, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla eikä Kainuussa, koska sorvaa esiintyy vain Suomen etelä- ja keskiosien vesissä.

Toinen *Sorva*-nimien alue on Kuusamossa ja Peräpohjolassa. Kuusamon Kiitämäjärven kylässä on kaksi lampea, *Iso-Sorva* ja *Pikku-Sorva*, ja niiden välissä kapea *Sorva-harju*. Sallan Onkamossa on *Sorva-aapa*, Rovaniemen Muurolassa *Sorvalampi*, Rovaniemen Jaatilassa *Sorva-aapa*, Sodankylän Muteniassa *Sorvakaarto* (*kaarto* 'kapea kangas suon keskellä') ja Pellossa *Sorvavaara* ja *-järvi*. Näihin Pohjois-Suomen *Sorva*-nimiin sisältyy saamesta saatu lainasana *sorva* 'pieni mäntykelo', vrt. saP ja saIn *soarvi* 'kelonhonka' (sana esiintyy kaikissa saamen kielissä).

45. *Sunnansalmi* on virtava salmi Kuusamon Irnijärvessä *Sunnanniemen* ja Martinniemen välissä. Sunnanniemen pohjoispuolella on *Sunnanhauta* (35 m:n syväne) ja eteläpuolella *Sunnanlahti*. Sunnanniemen jatkeena länteen päin on *Sunnanharju*. Nimen määreosa on epäilemättä saamea. Seudun suomalaismurteesta on kyllä tallennettu *sunta* 'suojasää talvella', mutta sen merkitys ei ole sopiva nimeämiseen. Sen sijaan juuri tämän sanan saamelaisella vastineella, saP *suddi*, saIn *sudde* (vastine kaikissa saamen kielissä; Lehtiranta 1989: 1164; ks. myös SKES *sunta*), on merkitys 'sula kohta jäässä'. Virtava Sunnansalmi on varmasti talvella pitkään sulana.

46. *Suorajärviä* on Kuusamossa kaksi. Niistä kumpikaan ei ole suora. Heikkilän *suorajärvi* on mutkikas järvi, jonka Pitkäniemi jakaa kaksihaaraiseksi. *Suorajärvi* on myös järven ympärillä olevan kylän nimi ja sukunimi. Kylän vanhimpia taloja on *Suoraniemi*, ja siitäkin on tullut myös sukunimi. Niemien määreosa on selvästi saamea, vrt. saP *suorri* 'haara, haarauma', saIn *syeri* 'oksa, haara'.

Kallungin kylän *Suorajärvi* (Ronttivaaran talon niittykirjassa 1799 *Suorojerwi*) eli Ollilanjärvi on muodoltaan pyöreä, joten nimi ei ole motivoitunut järven muodosta. Nimeämisperusteena on tässä tapauksessa ollut se, että Suorajärvi muodostaa muutamien pienempien järvien kanssa oman pienen vesistöhaaransa, joka laskee Aventojokea myöten Oulankajokeen.

Kuusamossa on kolmaskin tähän yhteyteen kuuluva nimi: *suoropuro* valtakunnanrajan kahta puolta liittyy Venäjän puolella olevaan *Suorajärveen*.

On olemassa paljon paikannimiä, joihin sisältyy suomen kielen *suora* 'ojelmus', esimerkiksi *Suorasuvanto* Laukunjoessa Posiolla, mutta Kuusamon nimien tapaan saamelaisperäisiä *suora* ~ *suoro* -nimiä on muuallakin. Aivan varma tapaus on Kemijärven Isonkylän *Suorosaari* ~ *Suorasaari*, jonka luoteesta pistävä Mursukanperä ja kaakosta pistävä *Suorouopaja* halkovat kolmihaaraiseksi. Yhtä varma tapaus on Suomussalmen järvien nimet *Ylä-Suoro* ja *Ala-Suoro* (kartassa 1650 *Sora Jerfwi*), kaksi pientä järveä Vuokkijärven itäpään eteläpuolella, eräissä uusissa kartoissa virheellisesti »Ylä-Suorto» ja »Ala-Suorto». Järvet muodostavat oman pienen vesistöhaaransa.

47. *Tiermasjärvi*, *-vaara* ja *-lampi* ovat luonnonpaikkoja Kuusamon Kallunkijärven itäpuolella. Myös Pelkosenniemellä on *Tiermas*-nimien ryväs: *Tiermaslammit*, *-kaarrot* (harjuja Tiermasjärvien länsipuolella), *-oja* ja *-suvanto* (Jaurujoessa). T. I. Itkonen on liittänyt (1920: 54) Kuusamon *Tiermas*-nimet saamen 'ukkosta, Ukkoa' merkitsevään *diermes*, *tiermes* -sanaan. Enontekiöllä on järvi, joki ja vaara, joiden saamenkieliset nimet ovat nykykartoissa *Dierbmesjávri*, *-johka* ja *-várrí*.

48. *Timisjärvi* on suurehko järvi Perä-Posion pohjoispuolella. Muita *Timis*-alkuisia nimiä ei ole NA:n yleiskokoelmassa. Timisjärvi on T. I. Itkosen saamelaisperäisten nimien luettelossa (1948a: 106). Hän lienee ajatellut nimen elementiksi sanaa, joka on saP:ssa *dimis* 'pehmeä (sisältä), pehmeäluontoinen' ja saIn:ssa *times* 'pehmeä; leuto (sää), lempeä (ihminen)'. Äänteellisesti rinnastus on moitteeton, mutta nimeämisen kannalta ongelmallinen: voiko järvi olla pehmeä? Ehkä nimessä on ihmisen (liika)nimi? Koltassa sanalla on muun muassa merkitys 'veltto, hidas' (T. I. Itkonen 1958: 597a).

49. *Tolva* (nyk. *Ala-Tolva*) on kantatalo ja kylä Posiolla Yli-Kitkan länsirannalla. Tähän liittyvät luontonimet *Tolvanniemi* (pitkä niemi Yli-Kitkassa), *-lahti*, *-selkä* (Yli-Kitkassa), *-lampi*, *-joki* ja *-vaara*. Luontonimet ovat todennäköisesti 1700-luvulla perustettua Tolvan taloa vanhempia, ja luontonimien genetiivialkuisuus johtuu sekundaarisesti talon nimestä.

Ilomantsin kohdalla Korpiselässä ovat *Tolvajärvet* ja näihin liittyen Ilomantsin puolella *Tolvanvaara*. Savonlinnassa (ent. Sääminkiä) on niemi ja kylä *Tolvanniemi*, Puumalassa *Tolvansaari*, Suomenniemellä *Tolvanluoto*, Heinävedellä *Tolvanmäki* ja Ol. Pyhäjärvestä *Tolvanniemi*.

T. I. Itkonen (1920: 54; 1948a: 99) on liittänyt *Tolva*-nimet saamesta Peräpohjolan murteisiin lainattuun sanaan *tolva* 'poron juoksu', *tolvata* 'ravata (poro)', vrt. saP *doalvi* 'poron ravi'. Posion ja Korpiselän nimet ovatkin ilmeisesti saamelaisperäisiä, mutta ai-

nakin useimmat Itä-Suomen *Tolvan*-alkuiset nimet liittyvät todennäköisimmin sukunimeen *Tolvanen*, josta on asiakirjatietoja muun muassa Kurkijoelta ja Rantasalmelta jo 1500-luvulta (Mikkonen ja Paikkala 1984).

50. *Uopaja, vuopaja, vuopio* ' (joen, usein kapeasuinen) kapea ja pitkä lahti' on tallennettu appellatiivina Peräpohjolan ja Länsipohjan ja paikoin Pohjois-Pohjanmaankin murteista. Sana on lainaa saamesta, vrt. saP *vuohppi*, saIn *vyeppee* 'kapea ja pitkä joen t. järven lahti' (vastine kaikissa saamen kielissä Turjan saamea lukuun ottamatta) (SKES; Lehtiranta 1989: 1449). Sana esiintyy lukuisissa paikannimissä, esimerkiksi *Siikauopaja* Kuusamon Liikasessa, *Uopaja* Kuusamossa Oulankajoessa, *Uopajanlahti* Posiolla, *Taviuopaja* Kemijärvellä, *Niittyuopaja* Pelkosenniellä, *Uopajanlahti* Rovaniemen Rautionsaarella, *Uopaja* ja *Mustavuopaja* Kittilässä, *Jaaravuopaja* Inarissa, *Vuopio* Pellossa.

Sanalla on paikannimissä myös *h*-alkuinen variantti: *Huopajanniemi* Kemijärvellä, *Huopajanperä* Pudasjärven Sotkajärvellä, Iijoen törmään ulottuva *Huopajankangas* Yli-Iin Karjalankylässä. Osa nimistä on lyhentynyt *Huopa*-alkuisiksi: Posiolla Posionperän etelärannalla on *Huopanlahti* (vahva aste!), Kuivaniemen Oijärvellä Kuivajoessa *Huopaniiva* (1839 *Huopa Ojan suu*), Kestilässä *Huopaoja* ja *-kaarre* (mutka Neittävänjoessa). Myös Kemin maalaiskunnan Ilmolassa on ollut *Huopaoja*. Lyhentymistä on tapahtunut erityisesti *oja*-loppuisissa nimissä: *huopajaoja* > *huopaoja*. Kyseessä on siis haplogogia.

Tähän yhteyteen kuuluu selvästi myös Viitasaaren tunnettu *Huopana*-nimien ryvä. Kantanimi on ilmeisesti Muuruejärven itäosivulla oleva kapea *Huopananjärvi*, joka laskee *Huopansalmen* kautta Muuruejärveen. Rypäaseen kuuluvat lisäksi *Huopananpuro*, *-lahti*, *-vuori*, *-suo* ja kolmen kilometrin päässä Huopananjärvestä kuulu *Huopanankoski*. *Huopana*-nimessä on tapahtunut suffiksin vaihto: *-ja* > *-na*.

51. *Vaala, Vaalo* -nimiä on Kuusamossa kolme: Ala-Kitkalla Sukerijärven rannalla niitty *Vaalonperä*, Kesäniemellä Yli-Kitkassa apaja *Vaala* sekä Kallunginjärvessä apajat *Iso-Vaala* ja *Pikku-Vaala*. Kuusamon ulkopuolella ovat samaa kantaa *Vaala* 'Oulujoen niska' Vaalassa, *Vaalajärvi* Sodankylässä, *Ala-Vaalojoki* ja *Ylä-Vaalojoki* Sodankylän Madetkoskella, *Vaalaranta* (syvä kohta Sotkajärvessä) Kittilässä ja *Vaalo-Piernakka* (Piernakkoajan eteläinen haara) Kittilän Kuivasalmen kylässä.

Kittilässä ja Sodankylässä *vaalo* tunnetaan appellatiivinakin merkityksessä 'syväne järvestä', ja siksi sana esiintyy myös paikanlajia ilmaisevana nimen perusosana. Sodankylän Sompiojärvestä on esimerkiksi *Hietavaalo*, *Akanvaalo* ja *Mustankaavinvaalo*. Nämä pitkänomaiset syvänteet ovat hyviä verkko- ja apajapaikkoja. Kuusamonkin Vaalat ovat apajapaikkoja. *Vaala, vaalo* on saamesta peräisin, vrt. koltan *vaall'* väylä (järvestä, joessa, koskessa); syvä virtava kohta järvestä' (T. I. Itkonen 1920: 55; 1958: 715). Saamen sana on puolestaan laina suomen tai karjalan sanoista *valaa, valo* 'vesilasku' (SKES). Viimeksi mainittu tunnetaan Kuusamossa appellatiivina ja esiintyy muun muassa paikannimissä *Seitingivalo* ja *Särkivalo*.

52. *Vallioniemi* (1738 *Wallioniemi*, Fellman I: 146) on pitkä Ala-Kitkan niemi ja siinä oleva kyläkunta Kuusamossa; niemen tyvellä *Valliovaara* ja eteläpuolella Vallioniemen ja Patosaaren välissä lahti *Valliovuoma* eli Rovalahti (huom. saamen *vuopmi* yleensä 'metsäinen laakso; suo'). Savukoskella on metsäkukkula nimeltä *Vallionnenä*.

T. I. Itkosen mukaan (1942: 82; 1948b: 503) Inarissa, Sompioissa ja Kuusamon Kitkajärvellä esiintyi vuosina 1556–1580 ja 1616–1695 saamelainen henkilönnimi *Vallia*. Esi-

merkiksi Inarista mainitaan vuonna 1571 Vallia Aikasarisson (Mikkonen ja Paikkala 1984 s.v. *Valle*). Itkosen arvelu, että Vallia olisi saatu saameen suomen *Valia, *Valio* -nimestä, ei pidä paikkaansa, koska *Valio* on vasta 1800-luvulla käyttöön otettu käännösnimi (Vilkuna 1976). Alatorniolla on vanha kantatila *Vallo*, jolle Vahtola esittää (1980: 222) vastineita Hämeestä. Peräpohjolan *Valli*, *Vallio*, *Valle* -nimet voisivat liittyä hämäläislähtöiseen *Vallo*-nimeen, mutta sukunimet ovat voineet syntyä paikannimen välityksellä myös ruotsin ja norjan sanasta *vall* 'valli, reuna, penges' (myöhäisenä lainana myös saamessa: *välle*; vrt. Collinder 1964: 242). Lagercrantz esittää (1939: 8420) Arjeplogin saamelaisseudulta Ruotsista useita tämän sanan sisältäviä paikannimiä.

Kuusamon *Vallioniemen* nimessä on todennäköisesti saamelainen henkilönnimi.

53. Vanttaja. Pohjanlahteen laskevan Kuusamon Iijärven ja Vienan suuntaan Pistojokea laskevan Kuusamojärven välissä on *Vanttajankannas*. Kannaksella on *Vanttajajärvi* (*vanttajajärvi*), *-vaara* ja *-suo*. Vanttajankannaksen poikki Vanttajavaaran ja Vanttajajärven välitse kulki ennen maanteiden tuloa Iijärveltä päin matkaavien kirkkotie Kuusamojärven rantaan. Äänteellisesti läheisin nimi Kuusamon Vanttajalle on Rovaniemellä: Kemijoen köngäsmäinen *Vanttauskoski*, jonka yläpuolelle laskee pohjoisesta *Vanttausjärvestä Vanttausjoki*.

Nimien loppuosat *-ja* ja *-us* ovat suomen kielestä peräisin olevia johtimia, mutta vartaloa *vantta-* on syytä etsiä saamesta. Kannaksi sopii merkityksensä vuoksi mainiosti verbi, jonka keskikantasaamelaiseksi muodoksi on rekonstruoitu *vāncē 'kävellä' (Lehtiranta 1989: 1353) ja jolla on vastine kaikissa saamen kielissä, esimerkiksi saP *vazʔet*. *Vanttaja*-nimen loppuosa *-ja* on suomesta peräisin oleva johdin, joko denominaalinen (vrt. *Lohtaja*, *Vanaja*) tai ehkä mieluummin deverbaalinen tekijännimijohdin. Sallan murteesta on näet merkitty verbi *vantsoa* 'tarpoa lumessa', joka on laina puheena olevasta saamen verbistä (ks. SKES). Vuodelta 1738 olevissa asiakirjatiedoissa johdinta ei ole: *Wantasjocki*, *Wantajerfwi* (Fellman I: 143).

Sekä *Vanttaja-* että *Vanttaus-*nimen *tt* on pohjalaismurteiden vaikutusta. Iiläiset ka-lastelivat Kuusamon vesillä ainakin 1500- ja 1600-luvulla (Ervasti 1978: 71–74). Pohjanlahden rannikon asukkaiden ikivanha tie Iijoen vesistöstä Kuusamojärvelle on kulkenut todennäköisesti Vanttajankannaksen poikki juuri samasta paikasta, jota saamelaiset ja myöhemmin Kuusamon kirkkomiehet ovat käyttäneet. *Vanttaja* tarkoittaa siis kävellen ylitettävää maataivalta. Sama nimeämisperuste koskee *Vanttauskoskea*. Sitä ei ole voitu laskea veneellä, vaan se on ollut ohitettava maitse kävellen. Samasta syystä ovat saaneet nimensä Pohjois-Suomen lukuisat *Taivalkosket*.

Vanttajan ja Vanttauksen yhteyteen kuuluu Puolangan Aittokylältä *Vantas*-nimien ryvä: *Vantaslahti* (Vilpusjärvessä), *-puro*, *-lampi*, *-harju* ja *-aho* sekä Vilpusjärven itäpäässä oleva vanha talo *Vantas* (: *Vanttaan*) ja sen yhdessä lähitaloineen muodostama kyläkunta *Vantasperä*. Puolangan murteessa *ts:n* heikkoasteinen vastine on *t*, joten *Vantas* on odotuksen mukainen muoto. Myös Vilpusjärven pohjoispuolella on kävellen ylitettävä kannas, sillä Vilpusjärvi laskee etelään ja sen pohjoispuolella olevat Aittojärvi ja Kuorejärvi pohjoiseen.

54. Vuolajärvi on Joukamojärven alapuolella oleva järvi Venäjälle laskevassa Pistojoen vesistössä. Joukamon ja Vuolajärven välissä on kyllä Tiirikajärvi ja Vuolajärven alapuolella Välijärvi. Tiirikajärveä, Vuolajärveä ja Välijärveä erottavat toisistaan vain leveähköt salmet, joten Vuolajärvi on voinut tarkoittaa joskus kaikkia näitä kolmea.

▷

Pohjois-Suomessa on muitakin *Vuola-* ja *Vuolappa-*nimiä: Kittilässä *Vuolajärvi*, Inaris-
sa Ivalon kaakkoispuolella *Vuolajärvet*, *-oja* ja *Vuolaselkä* (laaja vaaramaasto), Sodan-
kylän ja Kittilän rajalla Tarpomapään pohjoispuolella *Vuolappaselkä* ja Enontekiön
Kaaresuvannossa pieni järvi *Vuolappa*.

Vuola-, *Vuolappa-*nimet ovat saamelaisperäisiä, vrt. saP *vuolle-*, saIn *vyeli-* 'ala-,
ali-', saP *vuoleb* 'alempi, matalammalla oleva'. Kuusamon Vuolajärvi on Joukamoon näh-
den 'Alajärvi', samoin Sodankylän ja Kittilän rajalla oleva Vuolappaselkä on matalampi
kuin eteläpuolella oleva Tarpomapää.

55. *Vuoskanlahti* on lahti Kostonjärven Keminperällä Posion ja Taivalkosken rajalla;
nimiryppäeseen kuuluvat lisäksi *Vuoskanniemi*, *-suo*, *-lammit*, *-oja* ja *-vaara*. Nimi sisäl-
tää saamen 'ahventa' merkitsevän sanan, vrt. saP *vuosku*. Sama sana on määreosana muun
muassa nimissä *Vuoskujärvi* (Rovaniemi, Pello, Enontekiö), *Vuoskonlahti* (Muonio) ja
Vuoskunlampi (Kemijärvi).

Posion ja Taivalkosken rajalla oleva *Vuoska-* näyttää olevan eteläisin selvä saamen
ahventa merkitsevään sanaan perustuva nimi, mutta mahdollisesti monet *Vuos-*alkuiset
nimet, kuten Alahärmän *Vuoskoski* ja Kannonkosken *Vuosjärvi*, sisältävät alkuaan saman
sanan.

56. *Vuosseli(järvi)*, *-joki* ja *Vuosselijoenkangas* ovat luonnonpaikkoja Kuusamon
Rukajärvellä. Muita *Vuosseli-*nimiä ei NA:n yleiskokoelmassa ole, mutta *Vuossa-*, *Vuos-*
*si-*nimiä on useita, esimerkiksi *Vuossajärvi*, *-vaara*, *-niemi* ja *-suvanto* Kittilän Könkään
kylässä, *Vuossiselkä* Kittilän ja Inarin rajalla, *Vuossijärvi* Muonion Kätkäsuvannossa.
Edellisten yhteyteen kuuluu myös Kuhmon *Vuosanka* (Räisänen 2003: 147).

T. I. Itkonen on liittänyt (1920: 55) *Vuo(s)sa-*nimet ja myös Kuusamon *Vuosselin* saa-
men 'vasaa' merkitsevään sanaan, vrt. saIn *vyesi* 'vasa'. *Vuosseli-*nimen *-li* lienee suo-
mesta peräisin oleva johdin, vrt. *ukkeli*, *kokkeli* (< *kokka* 'uunissa paistettu piimä').

MAHDOLLISESTI SAAMELAISPERÄISIÄ NIMIÄ

Edellä olen esittänyt aakkosjärjestyksessä nimiä ja nimipesyeitä, joiden saamelaislähtöi-
syy on jokseenkin selvä. Mainitsen lisäksi joitakin nimiä, joiden saamelainen alkuperä
on mahdollinen:

1. *Kiutaköngäs*, jyrkkä putous Oulunkajoessa Kuusamon pohjoisosassa; sen lähellä
Kiutakangas, *-vaara*, *-järvi*, *-lampi* ja *-puro*. Muita *Kiuta-*nimiä ei näytä Suomessa
olevan. Vrt. saIn *kiuvda* 'köysi' (myös Ko Kld T) + *köngäs* 'putous' (< sa).
2. *Kurppu*. Kaksi järveä Posion Raistakassa, *Iso-Kurppu* ja *Pieni-Kurppu*, ja niiden poh-
joispuolella *Kurpunkangas*. Muita *Kurppu-*nimiä ei ole NA:n yleiskokoelmassa. Vrt.
saP *gurpi* 'nippu, kantamus', *gurput* 'kantaa jotakin selässään tai olkapäällään', saIn
kurppe 'kantamus, mytty', *kurppod* 'tallustella, kulkea kantamus selässään'. Nimeä-
misen asiallisena syynä on voinut olla se, että matka Kitkajärven rannasta Kotajärven
eteläpuolitse Kurpunkankaan poikki Isoon-Kurppuun on paljon lyhyempi kuin kie-
muraista Jalajokea myöten. Reitti on merkitty poluksi nykyisiin karttoihinkin. Saa-
men sana on lainautunut Peräpohjolan suomeen, esimerkiksi Enontekiöllä *kurppa* on
'mytty', *kurpata* 'sittoa myttyksi'.

3. *Muojärvi* (*Mojerfwi* 1764), suuri järvi Kuusamon itäosassa; nimiryppäeseen kuuluvat myös *Muosalmi* (*Mosalmi* 1738), *-koski*, *-vaara*, *-kangas* ja *Pikku Muojärvi*, jonka länsipuolella on ollut Maaselän saamelainen talvikylä. Nimen alkuosa on ehkä lyhennyt saamen sanasta *muotki* 'kannas, jonka yli vene vedetään'. Muojärven eteläpuolella on näet pitkän kannaksen takana Kuusamojärvi ja pohjoispuolella samoin kannaksen erottamana Kirpistö, suuri järvi sekin. Suomen toinen *Muojärvi* on Suomussalmella Tormuanjärven itäpuolella. Järvien välissä on 200 metriä leveä kannas. *Muojärvi* olisi siis voinut syntyä samaan tapaan kuin nimet *Hailuoto* (< *Haililuoto) ja *Ruovesi* (< *Ruokovesi).
4. *Orjasniemi* (*Orjasniemi* 1764) on länteen pistävä niemi Yli-Kitkan itärannalla. Posiolla on kaksi *Orjasniemiä* kaukana toisistaan: koilliseen pistävä niemi Posiojärven etelärannalla ja suuri niemi Ylä-Suolijärven länsipäässä Kuukkeliselän ja Kylmänperän välissä. Ruotsin Ylitorniolla on *Orjasjärvi*, *-joki* ja *-vaara*. Ruijan Jyykeän suomalaismurteesta on Lyyli Rapola merkinnyt 1936 ilmaukset *orjaspuolella jokia* 'joen eteläpuolella' ja *Orjasnorjassa* 'Etelä-Norjassa'. Näihin nimiin sisältyy yleissaamelainen ilmansuunnan nimitys, saP ja saIn *oarji*, jonka merkitys vaihtelee kielittäin: saIn 'lounas', saP 'länsi', saL 'etelä' jne. Suomenkielisen *orjas*-muodon lopussa oleva *-s* voi olla analoginen tarttuma tyyppistä *pohjaspuoli*, *koillispuoli*.
5. *Vuonna* (*vuonna*) ~ *Vuonnanoja* Kuusamon Irnillä laskee Isoltasuolta Irnijärven *Vuonnanlahteen*; nimiryppäeseen kuuluvat lisäksi *Vuonnanniemi*, *-koski*, *-lampi*, *-suo* ja *-vaara*. Vuonnanlahti on suultansa kapea pussi, ei erityisen pitkä, mutta Vuonnanojan seutu on alavaa suota, joten lahti on voinut olla joskus nykyistä pitempi. Suomussalmella on Kiantajärven seitsemän kilometriä pitkä *Vuonnanniemi* (*vuonnanniemi*) ja sen itäpuolella pitkä pussimainen Oraviselkä, jonka nimenä on vuodelta 1650 olevassa kartassa *Wona Jerfui*. Kuusamon ja Suomussalmen *vuonna*-nimet kuuluvat jokseenkin varmasti saamesta peräpohjalaismurteisiin lainautuneen *vuona*, *vuono* 'pitkä ja kapea meren tai järven lahti' -sanan yhteyteen tai suoraan saamen kieleen (vrt. saP *vuodna*). 'Karitsaa' merkitsevää *vuona*-sanaa ei Kainuun murteissa ole. — Epävarmaa sen sijaan on, kuuluvatko Posion Mourun *Vuonislammit* (*vuonis-* ~ *vuonnis-*), Lieksan *Vuonnislahti* ja Vienan *Vuonninen vuona* 'lahti' -merkityksen yhteyteen. Lieksan *Vuonnislahti* on nykyisin vain kylän nimi, mutta se on tarkoittanut alkuaan nykyistä Jauhiaista, joka on salmen erottama pitkä Pielisen lahti. Vienan *Vuonninen* on kylä Ylä-Kuittijärven koillisperukassa *Vuonnisenjoen* suussa. Tarkoitteiden muodon perusteella ainakin Lieksan ja Vienan *Vuo(n)nis*-nimet voisivat liittyä 'lahti' -merkitykseen. Toinen mahdollisuus on, että nimiin sisältyy saamen 'hiekkaa' merkitsevä sana *vuontes (saIn *vuodas*). Tämä sisältyy Muonion *Vuontisjärven* nimeen.

Edellä oleva ei ole täydellinen luettelo Kuusamon ja Posion saamelaisperäisistä paikannimistä. *Kitkasta* ja Posion *Suonna*-nimistä en pysty sanomaan mitään. Syrjään olen jättänyt usein mainitut *Ii*-nimet — Kuusamossa kaksi *Iijärveä* ja *Iivaara* — ja vuonna 2003 ilmestyneessä kirjassani käsitellyt kolmitavuiset *nka*-, *nki*-loppuiset nimet. Jälkimmäisistä olen saamelaisperäisiksi luokitellut nimet *Kallunki*, *Kolvanki*, *Kuorinki* (samoin *Kuorikki*), *Maaninka*, *Naamanka*, *Näränkä*, *Oivanki*, *Otsanki*, ? *Oulanka*, *Siltinki*, *Suininki*, *Tatanki*, *Tavanka*, *Toranki*, *Varanka* ja *Vuotunki*. *Ihtinki* on ilmeisesti saamesta suomennet-

▷

tu. Sen sijaan *Saapunki* on vartaloiltaan karjalainen. Myös Kuusamon *Miehhikko* on johdinta lukuun ottamatta saamelaisperäinen.

Lisäksi tutkimusalueella on ainakin kymmenkunta *rova*-nimeä (vrt. saP *roavvi* 'vanha palo, palanut vaara'). Posion Akanlahdessa on *Pokanaho* ja Kynsiperällä *Pokanpelto* (vrt. saam. sukunimi *Pokka*), mutta nimet voivat olla verraten nuoriakin. Samoin Posion Hyväniemen *Kitinsalmi* ja Kynsiperän *Kitinniemi* voivat sisältää saamelaisen henkilönimen, mutta *Kitti* (< *Kristiina*, *Kirsti*; *Gideon*) on suomalaisillakin vanha henkilönnimi ja esiintyy laajalti paikannimissä (Vilkuna 1976).

Voisi ajatella, että Kuusamon *Kuoliojärven* nimeen sisältyisi saamen 'kalaa' merkitsevä *guolli* (vrt. Sotkamon *Kuolasalmi*, Sallan *Kuolajärvi* jne.). Suomessa on kuitenkin kymmenittäin *Kuolio*-nimiä, ja ainakin valtaosa niistä johtuu suomen sanasta *kuolija*. Itä-Kuusamon suuria järviä on *Kirpistö* (1738 *Kirpistojerf*, Fellman I: 150), jonka nimi näyttää olevan Suomessa ainoa laatuaan. Nimi voisi olla karjalaisperäinen, vrt. karj. *kirpistyö* 'hapata; käpertyä'. Muita karjalaisperäisiä nimiä Kuusamossa ovat muun muassa *Iljanlampi* Rukajärvellä, *Kelja* (vanha talo) Kuoliolla, *Manasterinlahti* (vrt. karj. *manasteri* 'luostari') Kuoliolla, *Mesasuo* (vrt. karj. *meša* 'raja, linja') Kurvisessa, *Miikkuli* (saari Yli-Kitkassa) Kesäniemen kylässä ja *Sossonniemi* (vrt. karjal. miehennimi *Soso*) Muojärven länsipäässä. *Sosso* voi kyllä olla *Sofia*-nimen hypokorismikin.

KÄÄNNÖSNIMIÄ JA MALLIVAIKUTUSTA

Kuusamossa ja Posiolla kuten laajemminkin Pohjois-Suomessa on silmään pistävän paljon *ma, mä*-loppuisia paikannimiä, jotka ovat verbikantaisia teonnimiä: Kuusamossa esimerkiksi *Ampumavaara*, *Astumajoki* (osin Posion ja Sallan puolella), *Asumajärvi*, *Eksymäjärvi*, *Hukkumapuro*, *Kiitämä* (1738 *Kitemejerf*, Fellman I: 151; suuri järvi, NA:n ainoa), *Istumakivenaho*, *Kuolemajärvi*, *Lentämä* (suo, 1765 *Lentämasuo*, *Lentämäpurä*), *Löytämä* (talo), *Myöstämäkumpu*, *Paatamakangas* (vrt. Kuusamo *suksem pohja paataa*, kun nuoska lumi tarttuu sukseen), *Pahtamasuo* (vrt. *pahtaa* 'paahtaa, tervata sukset'), *Pais-tamalehto*, *Puuttumasalmeke* (kapea suo), *Rysyämä* (pajikkoinen niitty), *Syntymäaho*, *Tarttumankangas*, *Tukkimalampi* (lammen laskupuron niskaa joskus padottu), *Uupuma* (luoto Kiitämässä) ja *Vierimämutka* (mutka Kitkanjoessa). Posiolla on muun muassa *Eksymäkukkula*, *Hukkumalampi*, *Latomasalmi*, *Pistämänniemi* ja *Taittumalampi*, josta vedet virtaavat kahteen vastakkaiseen suuntaan.

Toisinaan *ma*-nimissä on näkyvissä kantaverbin subjekti agenttipartisiipin tapaan, Kuusamossa esimerkiksi *Lassinlöytämä* (apaja Rukajärvessä), *Lappalaistennoituma* (Rukajärven apaja, josta saa huonosti kalaa), *Pirunhuutamavaara* (nyk. valtakunnanrajan itäpuolella), *Purontaittuma* (suo, josta purot virtaavat vastakkaisiin suuntiin), *Päivänpaistamalampi* (nyk. valtakunnanrajan itäpuolella), *Vaaranpeittämä* (pimeä noro) ja *Vitunvilkumalampi*.

Voipa kantaverbin objektikin olla nimessä joskus mukana, esimerkiksi *Vitankatkasema-vaara* ja *-järvi* Paanajärvellä, *Metonpaistama* sekä Kuusamon Kallungissa että Posion Hämeenniemen kylässä, edellinen aho, jälkimmäinen lampi.

ma-nimien loppuvokaali on joskus muuttunut, vaikka nimen verbikantaisuus on ainakin tutkijalle läpinäkyvä, esimerkiksi *Huutamosaari* Posiojärvässä, *Kaatamisalmi* ja

-*selkä* Livojärven Posiolla, *Kivivuotamo* (vaara, jonka juurella valumalla tullutta irto-kiveä) Kuusamon Paanajärvellä. Tätä taustaa vasten sellaiset nimet kuin Posion *Mouka-monlampi* ja *Piukamolahti* voivat hyvinkin sisältää deskriptiiviverbien *moukaa* ja *piukaa* johdoksen. Kuusamojärven itäpään nimitys *Nuutamaperä* ~ *Nuutamoperä* voi pohjautua joko verbiin *nuutaa* 'syödä tarkoin, toimia hitaasti, olla ruokahaluton' tai karjalan kielen sanaan *nuuta* 'tauti'.

On selvää, että Kuusamon ja laajemminkin Pohjois-Suomen *mA*-loppuisissa paikan-nimissä on saamen kielen vaikutusta. Saamen verbeillä on niin sanottu aktiomuoto, jonka tunnus on ollut kantasaamessa **-mē*, joka vastaa historiallisesti itämerensuomalaisten kielten 3. infinitiivin tunnusta ja deverbaalista nomininjohdinta *-ma*, *-mä* (*kuolema*, *elämä*) (Korhonen 1981: 290). Pääfunktioitaan aktio on teonnimi, esimerkiksi saP *lohkan:m* 'lukeminen', *eallin:m* 'eläminen, elämä'. Mutta sillä on lisäksi verbiparadigmaan liittyviä tehtäviä. Sitä käytetään muun muassa agenttipartisiippina, esimerkiksi saP *gumpi* (yks. gen.) *god'dem boazo* 'suden tappama poro' (Korhonen, mp.).

T. I. Itkonen mainitsee (1948b: 524–525) saamelaisia paikannimiä esitellessään Inarista muun muassa nimet *Sierrâm-vuodâs* ('Leikkimähieta'), *Sigá-čičärrum-čoaalmi* ('Sigganikemäsalmi'), *Kodde-pääččim-čielgi* ('Peuranampumaselkä'). Näihin kaikkiin sisältyy deverbaalinen **mē*-nomini, ja nimet edustavat niitä kolmea rakennetyyppiä, jotka esiintyvät myös Kuusamon ja Posion suomenkielisessä *mA*-nimistössä: 1) pelkkä *mA*-johdos (esim. *Astumajoki*), 2) kantaverbin subjekti mukana (*Lassinlöytämä*), 3) kanta-verbin objekti mukana (*Metonpaistama*).

On todennäköistä, että osa Kuusamon seudun *mA*-nimistä on käänneksiä saamesta. Esimerkiksi suuri *Kiitämä* (järvi) ei ole voinut olla nimetön suomalaisasutuksen syntyessä 1600-luvun lopulla. Saamelaisnimet ovat olleet myös herkästi vaikuttavana mallina suomalaisten luodessa uusia nimiä, koska saamen ja suomen rakenteet ovat tässä kohdin lähellä toisiaan. Käänneksiä on muussakin nimistössä. Sellainen nimipari Suomensalmen pohjoislaidalla on *Hossa* ja *Huosius*, jossa on sama nimeämisperuste sekä saamelais- että suomalaisperäisessä nimessä (Räisänen 1994: 82; 1995: 533–534). Järvet ovat vierekkäin, ja välissä on vain kapea *Huosiharju*.

Edellä käsitellyistä saamelaisperäisistä nimistä ainakin *Näskämö* näyttää pohjautuvan kokonaan saamen deverbaaliseen **mē*-johdokseen, samoin ehkä *Nirkamo*, *Poksamo* ja *Riekamo*. Varaus jälkimmäisten osalta johtuu kahdesta syystä: etymologiat ovat enemmän tai vähemmän epävarmoja, ja toisaalta suomessa on johdin *-mo*, *-mö*, joka voi liittyä pait-si nominikantaan (esim. *Sotkamo*, Kuusamossa *Nälkämöaho*) joskus myös verbikantaan (esim. Posion *Huutamosaari*, Kuusamon *Kivivuotamo* < *-ma*) ja tietenkin alkuperältään hämartyneisiin kantoihin (esim. *Väätimö*, järvi Posiolla); ongelma ks. myös Ante Aikio (2003: 100–101). Sanotusta huolimatta vanhoja *mo*-, *mö*-loppuisia luontonimiä pohdittaessa on syytä pitää saamen deverbaalijohdin mielessä.

LÄHTEET

- AIKIO, ANTE 2003: Suomen saamelaisperäisistä paikannimistä. – *Virittäjä* 107 s. 99–106.
 COLLINDER, BJÖRN 1964: *Ordbok till Sveriges lapska ortnamn*. Uppsala: Almqvist & Wiksells.

▷

- ERVASTI, SEppo 1978: *Kuusamon historia I*. Kuusamo: Kuusamon kunta.
- FELLMAN, ISAK 1910–1912: *Handlingar och uppsatser angående Finska Lappmarken I–III*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
- GENETZ, ARVID 1880: *Tutkimus Venäjän karjalan kielestä*. Suomi II: 14. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- GRUNDSTRÖM, HARALD 1946–1954: *Lulelappisches Wörterbuch*. Auf Grund von K. B. Wiklunds, Björn Collinders und eigenen Aufzeichnungen ausgearbeitet von Harald Grundström. Lund, Uppsala: Landsmåls- och Folkminnesarkivet.
- HOPsu-LAMMINMÄKI, TYTTI 1984: *Jämsän järvien ja lampien nimistä*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- ILWb = *Inarilappisches Wörterbuch I–III* herausgegeben von Erkki Itkonen unter Mitarbeit von Raija Bartens und Lea Laitinen. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XX. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura 1986–1989.
- ITKONEN, TERHO 1957: *Suomen kielen suksisanastoa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 1972: Lapin paikannimistön huolto. – *Kalevalaseuran vuosikirja* 52 s. 284–304.
- ITKONEN, T. I. 1920: Lappalaisperäisiä paikannimiä suomenkielen alueella. – *Virittäjä* 24 s. 1–11, 49–57.
- 1926: Lisiä Keski- ja Etelä-Suomen lappalaisperäiseen paikannimistöön. – *Virittäjä* 30 s. 33–35.
- 1942: Suomen-, kuolan- ja ruijanlappalaisten vanhat henkilönnimet. – *Virittäjä* 46 s. 60–89.
- 1948a–b: *Suomen lappalaiset vuoteen 1945*. Osat I–II. Helsinki: WSOY.
- 1958: *Koltan- ja kuolanlapin sanakirja I–II*. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XV. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- KKS = *Karjalan kielen sanakirja I–V*. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVI 1–5. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura 1968–1997.
- KORHONEN, MIKKO 1981: *Johdatus lapin kielen historiaan*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KORTESALMI, J. JUHANI 1975: *Kuusamon talonpoikaiselämä 1670–1970*. Kuusamon historia II. Kuusamo: Kuusamon kunta.
- LAGERCRANTZ, ELIEL 1939: *Lappischer Wortschatz I–II*. Lexica Societatis Fenno-Ugricae 6. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- LEHTIRANTA, JUHANI 1989: *Yhteissaamelainen sanasto*. Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 200. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- LUUKKO, ARMAS 1954: *Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin keskiaika sekä 1500-luku*. Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin historia II. Oulu: Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakuntaliitot.
- MIKKONEN, PIIRJO – PAIKKALA, SIRKKA 1984: *Suomalainen nimikirja. Sukunimet*. Helsinki: Otava.
- NA = Nimiarkisto. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Helsinki.
- NISSILÄ, VILJO 1975: *Suomen Karjalan nimistö*. Joensuu: Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseuratiö.
- RÄISÄNEN, ALPO 1972: *Kainuun murteiden äännehistoria I. Vokaalisto*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- 1994: Kainuun vanhaa karjalaisperäistä paikannimistöä. – Väinö Jääskeläinen & Ilkka Savijärvi (toim.), *Tieten tahtoen* s. 73–83. Joensuu: Joensuun yliopiston humanistinen tiedekunta.
- 1995: Kainuun saamelaisperäisiä paikannimiä. – *Virittäjä* 99 s. 532–544.
- 1998: *Kainuun murteiden äännehistoria II. Konsonantisto*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2003: *Nimet mieltä kiehtovat. Etymologista nimistöntutkimusta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SAMMALLAHTI, PEKKA 1989: *Sámi-suoma sátnegirji. Saamelais-suomalainen sanakirja*. Ohcejohka: Jorgaleaddji Oy.
- SKES = *Suomen kielen etymologinen sanakirja I–VI*. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XII. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura 1955–1978.
- SSA = *Suomen sanojen alkuperä*. Etymologinen sanakirja 1–3. 1992–2000. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- VAHTOLA, JOUKO 1980: *Tornionjoki- ja Kemijokilaakson asutuksen synty*. Nimistötieteellinen ja historiallinen tutkimus. Rovaniemi: Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys.
- VILKUNA, KUSTAA 1976: *Etunimet*. Helsinki: Otava.

Viitteettömien tietojen lähteenä on pohjoissaamen osalta yleensä Sammallahti 1989, inarinsaamen osalta ILWb ja koltan osalta T. I. Itkonen 1958.

SAMI INFLUENCES IN PLACE NAMES WITHIN KUUSAMO AND POSIO

Today's municipal districts of Kuusamo and Posio (originally part of Kuusamo) were not populated by Finns until after 1673, when Sweden's King Charles XI issued a decree on the settlement of the Lapp areas. Until then, the area had been part of what was known as Kemin Lappi and contained two Sami winter villages: Kitka and Maaselkä. With the arrival of the Finns, most of the Sami retreated eastwards and northwards, but some stayed and became assimilated with the Finnish settlers. Even before the settlers came, Finns from Ii (a large district to the southwest of Kuusamo and Posio) used to come and fish in the lakes of Kuusamo.

There are many times more place names of Sami origin in Kuusamo than in the Kainuu region to the south of it, where Finnish settlement began a century earlier. Evidently the main reason for this is that a proportion of Sami inhabitants chose to remain in Kuusamo among the Finns there. There were also mixed marriages between Samis and Finns. Knowledge of ancient Sami place names was thus retained and passed on to the majority population.

▷

Most of the place names of Sami origin in Kuusamo and Posio are names of lakes and other waters, e.g. *Elijärvi* (< Proto-Sami *elē- ‘upper’ + Finnish *järvi* ‘lake’); *Irni* (< Proto-Sami *jernę* > Inari Sami *jorņa* ‘open water’); *Jorvanjärvi* (cf. Inari Sami *čoarvi* ‘horn, antler’); *Kaava*, a bay in Posiojärvi (cf. Northern Sami *gávva* ‘bend, curve’); *Käylänkoski* (cf. Northern Sami *geavli* ‘curve, bend’); *Livojärvi* (cf. Northern Sami / Inari Sami *Iivva*- ‘sleeping place for reindeer’ — the extensive sandy shores of the lake are favoured by reindeer); *Paanajärvi*, a big lake formerly in the Kuusamo district (< Proto-Sami *pānē ‘tooth’ > Northern Sami *bátni*, Inari *Bátnejärvi*); *Sunnansalmi* (cf. Inari Sami *sudde* ‘unfrozen spot in the ice’ + Finnish *salmi* ‘strait, channel’); *Suorajärvi*, two lakes, one round and the other bifurcated (cf. Northern Sami *suorri* ‘branch, fork’).

Vanttaja is an interesting case. It refers to the isthmus that separates the two lakes of Iijärvi (on the upper course of the Iijoki, which drains into the Gulf of Bothnia) and Kuusamojärvi (drains into the White Sea via Pisto-joki). Travel from one lake to the other would involve crossing the isthmus. The root of the name *Vanttaja* is the Sami verb *vāncē ‘to walk’ (> Northern Sami *vazʹzat*). The same verb serves as the root for *Vanttauskoski*, the great rapids on the Kemijoki river. This, too, was not possible by boat but required walking alongside the rapids. The Sami affricates have been replaced in these names by *tt*, which is consistent with Northern Finnish dialects.

The influence of Sami in place names in the Kuusamo and Posio districts is also evident in the structure of many place names. As in Northern Finland in general, the area has, for instance, many names which are nomen actionis and ending in *-mal-mä*: *Ampumavaara*, *Eksymäjärvi*, *Kiitämä* (a large lake; *kiittää* ‘travel quickly’), etc. Sometimes these types of name include the subject of the root verb, for example *Lassinlöytämä* ‘the fishing ground discovered by Lassi’, and *Pirunhuutamavaara* ‘the hill where the devil cried out’. The object of the root verb may also feature, as in *Metonpaistama* ‘the place where the capercaillie was cooked’. Exactly the same types of construction are found in Sami place names. These have the Sami deverbal derivative suffix **-mē*, which corresponds historically to the *-mal-mä* suffix. Some of the Kuusamo and Posio names ending in *-mal-mä* have probably been translated from Sami into Finnish. ■

Kirjoittajan yhteystiedot (address):

Kuusitie 5 F 4

80110 Joensuu

Sähköposti: *alpo.raisanen@pp.inet.fi*